

Xénia Hoffmeisterová

Xénia Hoffmeisterová se narodila 13. června 1958 v Trenčíně. V letech 1973 až 1977 studovala na Střední uměleckoprůmyslové škole v Bratislavě. Ve studiích pokračuje na Divadelní fakultě Akademie múzických umění v Praze (malba u doc. Oldřicha Smutného) v rámci studia scénického a kostýmního výtvarnictví. Působí v oblasti užité grafiky, scénografie a kostýmní tvorby. Od poloviny 80. let se ve větší míře věnuje rovněž volné malbě, kresbě, grafice a keramice. Samostatně vystavuje od roku 1992, kolektivních výstav se účastní od roku 1987. Od roku 2001 je členkou S.V.U. Mánes, od roku 2004 SČGU Hollar v Praze. Žije a pracuje v Praze.

Bytostným živlem podivuhodných obrazů, plastik, kreseb a grafických listů Xénie Hoffmeisterové je symbolika fantazijských představ. Tomu slouží dramaticky expresivní, smyslově naléhavé, vřelým pocitem života určené pojetí a utváření díla. Je to tvorba mnohotvárná, překvapivá. Každé dílo přináší něco nového; horizont symbolických vizí se stále rozšiřuje o nové významy.

K dosažení vyššího stupně fascinace obrazem je třeba vládnout tím, čím Xénia Hoffmeisterová skutečně vládne – bohatě odstíněným rejstříkem malířských prostředků na pomezí impresie a exprese, pádnou, ale humorem odlehčenou modelační vůlí, schopností kresby rychle dospět k vyjádření jádra myšlenky nebo trpělivě setrvat u drobnokresby příznačných rysů nazírané reality. Nade vším je vůle směřovat fantazijsní metaforou k hlubšímu symbolickému významu.

Co je na tom díle zvláštní je schopnost spojovat velké a malé, patos humanistického symbolu s žánrem humorného, často ironizujícího vyprávění. Právě prostřednictvím drobných příběhů se mnohdy lépe dostáváme k pochopení některých základních pravd života. Stačil třeba pohled do zeleninové zahrádky a život se nám otevřel v celém souboru podstatných skutečností, významů i záhad. Právě realismus vztahu obrazu k životu je zde úvodem do tajemné říše fantazie. Bystrý realismus představuje zorný úhel kritiky, která i platnost přeludů fantazie měří mírou obecných životních zkušeností. Fantazijská fabulace až pohádkového typu je nějakým zvláštním, objevným způsobem podřízena širší a hlubší životní praxi: obraz reaguje na hrozby osudu, těší se z radostí prostého dění každodennosti.

Podivujeme se tomu, jakou váhu má fantazie, vychází-li z niterného sepětí s tajemstvím zrodu a zániku života. Obraz Xénie Hoffmeisterové aktivizuje pudovou, instinktivní složku lidské psychiky. Vstup ženského prvku do filozofie umění totiž může přispět řadou nových objevných podnětů. V českém surrealismu, s jehož tradicí má Xénia Hoffmeisterová i při všem realismu vidění a přímočarosti výkladu života mnoho společného, nalezneme polarity, které nám ozřejmí tento nový fakt současného kulturního vědomí. Ze vzájemného ovlivňování a při jistě společném programu surrealismu, představuje Jindřich Štyrský a Toyen přece jen dva odlišné typy přístupu k umění. Na jedné straně stojí Štyrský, který tajemno nadreálna prosvětluje rozumovou úvahou a promyšleným zacílením myšlenky, na druhé Toyen, která iracionalitu surrealistické metafor prožívá spíše složkami přírodně instinktivního bytí. Plně rozkrýví vědomí i podvědomí si bez zásahu pudové spontánních složek vyhraněné ženské psychiky ani nedovedeme představit. Žena dnes není jen inspirací, ale nově i tvůrcem obecného mýtu. A mýtotočnou složka je přece

právě dnes tou lidskou schopností, která současné sociální realitě neobyčejně chybí. Mystéria vesmírných dějů ve spojení s žánrem a biologií každodenního bytí člověka ve světě nachází svůj plně uspokojivý výklad teprve v takových obrazných svědectvích fantazie, jak je volila Toyen a jak je po svém rozvíjí také Xénia Hoffmeisterová.

Malířská i sochařská tvorba Xénie Hoffmeisterové vykazuje kromě silné složky vizuálně receptivní a dramaticky výrazové i složitější vnitřní stavbu mýtotočnou. Odpovídá tím účinně na ochuzující pragmatismus současné civilizace, podobně jako některé příbuzné proudy figurální malby ve světě i u nás, od poloviny šedesátých let až do současnosti. Malířka navazuje na významnou domácí linii české figurální grotesky, ale přidává k ní vlastní kvality pohádkového vyprávění.

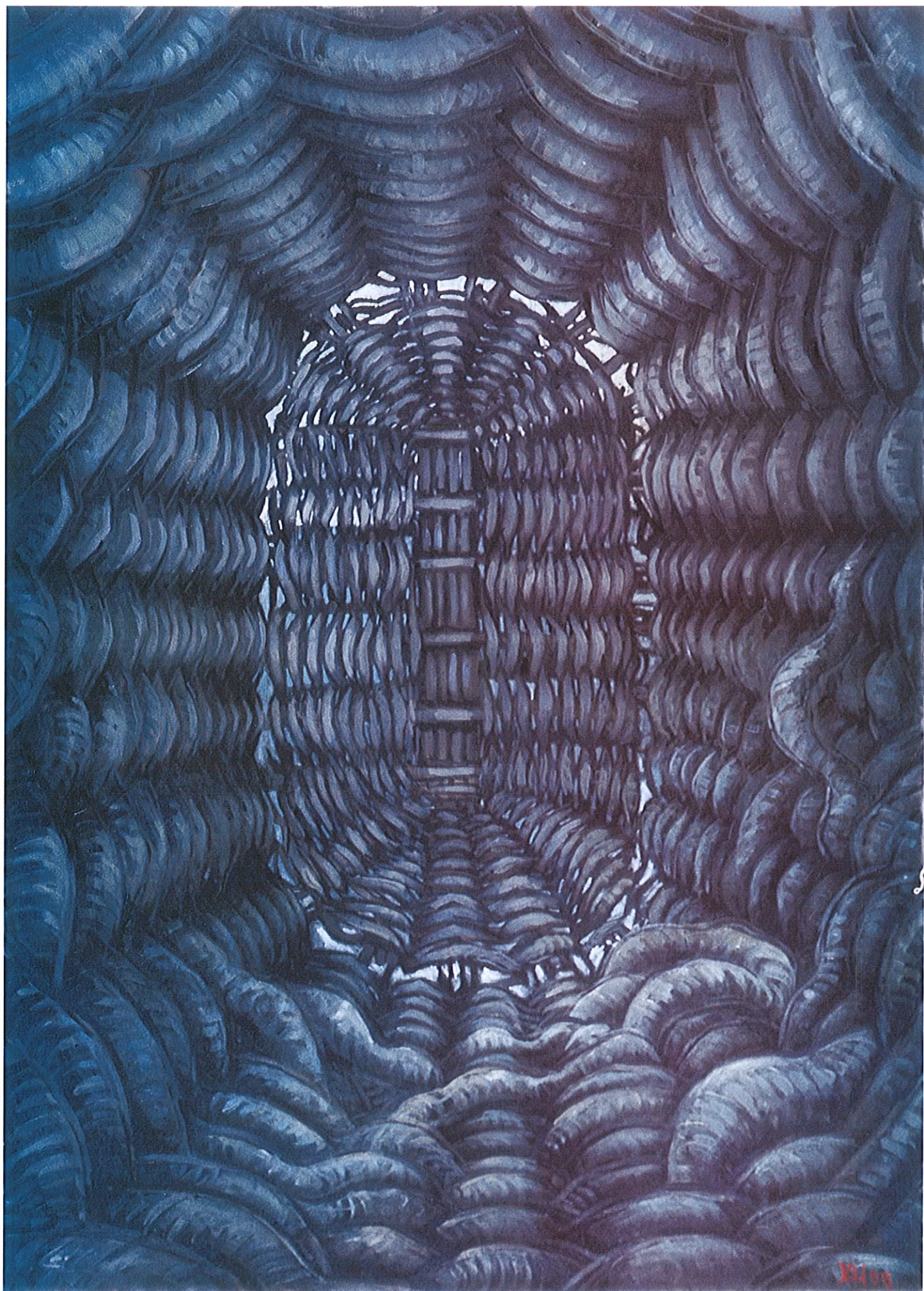
Obraz se znovu jeví jako tajemství, které máme pochopit a odkrýt, snad stejně tak, jako se i autorka svými obrazy dotýká citlivého nervu nejvladnějších niterních tajemství v sobě samé, zároveň ale i kolektivního vědomí člověka. Volí přitom poutavou směs ikonografických motivů. Zčásti navazujících na archetypální představy kulturních dějin, zčásti nalézáných a vykládaných malířkou po svém, jakoby mimovolně, náhodně, přitom ale vždy v rámci touhy dobrat se hlubinných pravd.

V řadě obrazů si Xénia Hoffmeisterová otevírá před sebou cestu do náročného světa symbolických figurálních kompozic. V nich mísí vážné a velké s prostým až nevážným, hluboký humanistický patos s rozverným anachronismem někdy až pekelně bizarní fantazie. Objevne sebereflexe formou nespoutaného ženského prožívání světa se jeví jako nová dimenze lidské intelektuální orientace, i když v této chvíli na nebezpečném pozadí celkového rozvratu stabilních hodnot. Svě slovo zde bez obav mohou říci i více či méně skryté erotické motivace cílových významů mnohého díla. V každém případě uvítáme, že myšlenkový svět obrazů Xénie Hoffmeisterové čerpá z hlubších vrstev kulturního i biologického vědomí i podvědomí člověka jako dějinné bytosti. A to pak je jedna z jistot, za které tomuto dílu právě dnes vděčíme.

Je až s podivem, že se to vše děje v obrazových příměrech často záměrně hovorového, nevázaného vyprávění fantazie o radostech i strastech životní pouti člověka ve světě. Ale právě ta šíře životem vyplněného prostoru fantazie, ta hloubka jejího zakotvení v životě je to, co uměleckému vyznání Xénie Hoffmeisterové propůjčuje tu mimořádnou důvěryhodnost ve světě současného uměleckého hledání.

Jan Kríž

Koš, 2000, olej na plátně, 140 x 100 cm